

Stavarsjö — byn som delas av länsgränsen mot Västerbottens län

Denna by ligger mycket naturskönt till vid Stavarsjön, som buktar sig i otaliga vikar. Byn delas av länsgränsen i två halvor – Östra och Västra Stavarsjö by, varav den förstnämnda ligger inom Björna socken och den senare inom Fredrika socken.

Eftersom hela byn en gång tillhörde först Åsele socken och sedan Fredrika socken, och befolkningen alltid känt stor gemenskap utan tanke på sockengränsen, behandlas byn i fortsättningen som en enhet.

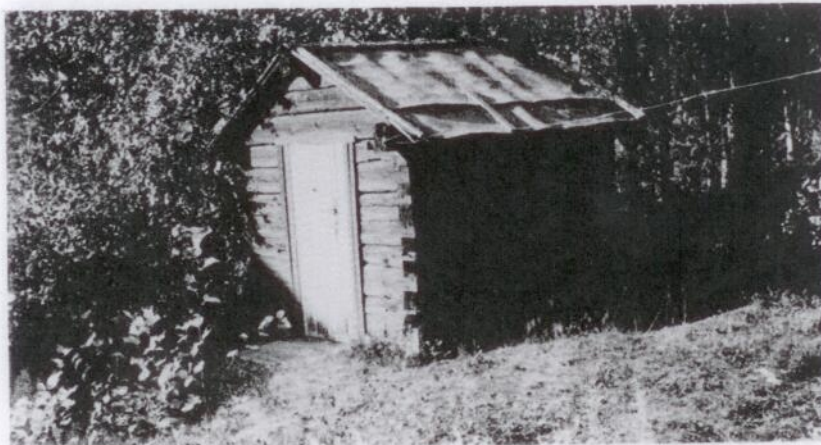
Byn, som för låg på lappskattelandet Stawar Jaur's land, togs upp 1782 av lappen Olof Persson, f. 1744. Namnet Stavarsjö kommer förmodligen från »stavar», vilket är liktydigt med smågranar i täta skogsbestånd.

Hit flyttade även Erik Bryngelson-Staaf från Lögda efter att först ha tagit upp nybygget Stafsberg några kilometer norr om Stavarsjön och intill länsgränsen omkring år 1830. Staaf överlät Stafsberg på sin son sockenskräddaren Pål Ersson och flyttade sedan till Stavarsjö. Pål Ersson flyttade också sedermera till Stavarsjö.

Inom parentes kan nämnas, att den siste som bodde på Stafsberg hette Zeibrant Strömberg med familj. De flyttade därifrån på 1940-talet, och stället blev öde.

I byn bodde omkring år 1850 bl. a. följande familjer: Olof Jonsson, f. 1817, med hustrun Chatarina Märta Olofsdotter, f. 1825, Erik Jonsson, f. 1817, med hustrun Magdalena Andersdotter, f. 1802, Olof Salomonsson, f. 1795, med hustrun Sigrid Gustafsdotter, f. 1796. Familjerna var barnrika. Därtill fanns sockenskomakaren Anders Andersson, f. 1811, samt många drängar och pigor.

Under senare hälften av 1800-talet utvecklades byn ytterligare. Bland familjer kan nämnas Nils Petter Eriksson-Norman, f. 1845, d. 1892, med hustrun Sara Greta Jonsdotter, f. 1841. Deras son Jonas Petter Norman, f. 1877, d. 1941, med hustrun Anna Evelina Andersdotter, f. 1876, Nils Johan Andersson-Norberg, f. 1853, med

I det lilla häbret i Stavarsjö hade handlaren Staaf den första affären i byn för cirka 130 år sedan.

hustrun Kristina Katarina Danielsdotter, f. 1857. Även dessa familjer var barnrika.

Andra familjer var Erik Olof Brodin och hans hustru Emma, vilka hade inflyttat från Stennäs. De hade bl. a. barnen Gena Strandberg, Aspsele, Hildur Sjölund, Remmarn, och Henny Bergholm, Stavarsjö, nu i Fredrika. Döttrarna är alla över 80 år. En annan familj var Jonas Olsson, f. 1865, d. 1951, med hustrun Brita Sofia f. Burström, f. 1864, d. 1932.

Omkring år 1940 hade byn en befolkning på c:a 80 personer. Skola hade funnits länge, först som flyttande men sedan som fast, men år 1944 indrogs den, vilket påskyndade avfolkningen.

85-åriga änkefru Henny Bergholm, infödd stavarsjöbo, berättar bl. a., att affär fanns en gång i byn. Det var Daniel Staaf, som på 1850-talet hade den första affären inrymd i ett litet häbrä, som ännu finns kvar på gården i Stavarsjö.

Fäbodar, kvarn och ramsåg med flera blad fanns i byn. Linodling förekom allmänt, och av garnet vävdes de finaste dukar. Vadmal vävdes även men skickades bort för stampning. Fru Bergholm, som tjänade piga i början på seklet, berättar, att hon hade 25:- kronor i årslön jämte ett par kängor och 10 alnar tyg av vardera vitväv och tyg till klänning och därtill en mindre kvantitet ull.

Andra ha berättat, att det finns gott om fångstgropar för älg och vildren på molandet intill byn.

Jordbruk med boskapsskötsel jämte skogsarbete har varit de dominerande näringsgrenarna i byn. Gott fiske i sjön och närliggande vattendrag har lämnat sitt bidrag till uppehållet.

Fru Henny Bergholm, Stavarsjö, med söner var den sista familjen som flyttade från byn 1971.

Från 1940-talet skedde utflyttningen i allt snabbare takt, och när författaren var i Stavarsjön den 18 september 1971 flyttade fru Bergholm, hennes två söner samt grannen Arne Persson för gott till Fredrika. De var så att säga de sista bofasta i byn, men de återkommer varje sommar till Stavarsjön, ty där tycker de, att det är ljuvligt. Andra har samma känsla, och därför har det vuxit upp ett antal sommarstugor vid den vackra sjön, där längre bort boende tillbringar sin semester.